Jess G. Berthelsens 1. maj-tale

Taler
Jess G. Berthelsen
Forbundsformand for SIK

Dato
1. maj 2021

Sted
Nuuk, Grønland

Omstændigheder
Sulinermik Inuutissarsiuteqartut Kattuffiat, *SIK*, Grønlands største lønmodtagerorganisation, dannet i 1956 under navnet *Grønlands Arbejder Sammenslutning* (GAS).

Læs om SIK på lex.dk

Ataqqinartut sulisartut, nunarsuaq tamakkerlugu sulisartut ulluanni pilluangaaritsi. Kiisalu pinngitsoorusunngilanga kommunalbestyrelsinut Inatsisartunullu qinigaasunut pilluaqqusissallunga – ilissilu pilluaritsi kikkut tamat oqartussaaqataaneranni qinigaagassi, inuaqatigiit tamaasa kiffartuukkumallugit.

Aammalu Naalakkersuisunngortut pilluaritsi.

Tassami naalakkersuisunngortut qineqqusaarutaat tusarnaarsimavavut, taamaattumillu aamma naatsorsuutigaarput qineqqusaarutitik piuviusunngortissagaat.

Innuttaasut atugarissaarnerulernissaat qineqqusaarutigineqarpoq, taamaattumillu isumaqatigiinniarnissatsinnut assut isumalluarpugut. Tassami eqqaamalluarparput politikkikkut aalajangiisoqartoq perorsaasut immikkut qaffaaffigineqassasut, tamannalu pivoq aamma politikerit maannakkut naalakkersuisunngortut erseqqissumik kaammattuuteqarnerisigut.

Imaanngilaq tamanna ajorigatsigu – aningaasarsiarissaarnerulersummi qutsannaqaat. Kisianni immikkoortitsisoqassanngippat meeqqanik paaqqinnittarfinni sulisut allat aamma taamatut pineqarnissaat naatsorsuutigaarput. Taakkoqartinnagumi paaqqinnittarfiit ingerlasinnaanngillat. Eqqaamallugu paaqqinnittarfimmi inimi sulisuni perorsaasoq ataasiugaangat uagut ilaasortavut marluusarmata, ilaasortavullu taakku marluk sulinngippata paaqqinnittarfiit ingerlasinnaanngillat.

Aamma paaqqinnittarfinni ilaasortavut igaffimmiut asaasullu sulinngippata paaqqinnittaarfiit ingerlasinnaanngillat.

Ilisimaneqartariaqarportaaq allarpassuarni sulisussanik amigaateqaratta. IIaatigut utoqqaat angerlarsimaffiini sulerusuttunik assut amigaateqarpugut, taakkunanilu sulisut assut taarseraapput. Isumaqarluinnarpugut taarseraannerujussuannut peqqutaasut aningaasarsiat.

Perorsaaasut aningaasarsiaannik politikkikkut akulerulluni qaffaasoqarmat politikerinit oqariartuutigineqarpoq perorsaasunik amigaateqartugut taakkua aningasaarsiaat appasippallaaqimmata. Taamaammat aamma naatsorsuutigiumavarput soorlu utoqqaat angerlarsimaffiini sulisunut immikkuttaaq qaffaasoqassasoq – assigiinngisitsisoqassanngippat.

Tassa politikkikkut siuttussatsinnik qinersineq naammassisimalerpoq. Isumaqarpugullu maanna oqaaseqarfigisassakka ukiuni tulliuttuni politikerinit qinigaasunit sulissutigalugillu aaqqiivigineqartariaqartut.

Ineqarnermut tapiissutit aaqqivigineqartariaqarput isertitatigut killissarititaasoq qaffallugu. Ilaasortarpassuaqarpugummi isertitatigut killissarititaasunik qaangeeqqasunik. Ineqarnermut tapiissutip aaqqiivigineqarnissaa piffissanngorluinnarpoq. Isumaqarpugummi ineqarnermut akiliut aningaasarsiat annerpaamik 30 procentiinik angissuseqartariaqartoq.

Aatsitassarsiornerup aningaasarsiorfiulluartup aallartisarneqarnissaa pisariaqalivippoq. Tassami inuussutissarsiutinik allanik pilersitsisariaqavippugut, aalisarnermi ajutumiiallappat tikkuinnartussagatta – aammalu aalisapilunneq pinngitsoortinniarutsigu inuussutissarsiutinik nutaanik aningaasanillu nutaanik pisariaqartitsivikkatta.

Ilumummi nunatta **qanoq** ineriartortinneqarnissaa oqallisaasariaqarluinnalerpoq. Ullumikkutut ingerlaannarsinnaanngilagut. Siorna maani Nuummi 430-nik amerlisimavugut. Kialuunniit takorloorsinnaavaa taamatut ingerlaannassagutta sineriapput qanoq inuerukkiartortigissasoq. Piffissanngorpoq illoqarfinnik nunarfinnillu allanik

inerisaaffiusussanik tikkuaanissaq – taamaanngippammi ilaasa anguniagartik angussavaat, tassa 2030-mi Nuummi 30.000-inngussasugut. Anguniagaq alutornartoq, kisianni uungaannaq isigivallaartoq. Aperisariaqarattami: Taavami sineriak?

Takornariartitsineq malunnaateqarnerusumik nunatta karsianut kommunillu karsiinut iluaqutaaninngorlugu aaqqissuussiffgineqartariaqarpasippoq. Tassami tupaallaatigisannik Qeqqata Kommuniata aamma Avannaata Kommuniata akileraarutitigut maluginnginnerarpaat coronap atuunnerata nalaani takornarissat takkutinngitsoorneri. Aali mittarfissuit pilersinniarneqartut takornariarpassuinngooq takkunniassamata.

Soorunami SIK-p uggorinngitsuunngilaa **Kuannersuarni aatsitassarsiorniarneq** maannakkut aallartinneqarsinnaanngitsutut isikkoqarmat. Ilami neriuutigilluinnaraluaratsigu ilaasortatta minnerunngitsumik Kujataani suliffissaaleqisut suliffeqalersinnaanerat. Tamatuma saniatigut Kuannersuarni aatsitassarsiulernikkut nunatta aningaasaqarnerata ilorraap tungaanut aallarsinnaanissaa neriuutigisimagaluaratsigu – ilaatigummi peqqinnissaqarfipput napparsimammat akissaaleqinerput pissutigalugu.

Oqartariaqarpugummi **peqqinnissaqarfipput** napparsimasoq. Tamatumunnga ilaatigut pissutaavoq aningaasakilliornerput, naak ukiumut 1,5 milliardit koruunit peqqinnissaqarfimmut atortaleraluarivut. Qularnanngilarlu kisitsit taanna ukiuni tulliuttuni qaffakkiartuinnassasoq.

Assersuutissaq: Maani nakorsiaqattaaraluarlutik iluamik kiffartuunneqarsinnaannginnamik Danmarkimi privatimut nakorsiarput, tappavanilu paasineqarlutik kræfterlutik. Kisianni toqqannartumik Danmarkimi napparsimaveqarfinnut ikaarsaartinneqarsinnaanngillat. Nunatsinnukarteqqaarneqassapput, tassanilu nakorsaq immikkut ilisimasalik Danmarkimiit tikittussaq qaammat ataaseq utaqqisinnaasarpaat, napparsimasup Danmarkiliarnissaanut nutaamik innersuussisussaq.

Tamanna pissusissamisoorsinnaanngilaq, allaat inuup inuuneranik pinnguarnertut taasariaqarpoq. Taamatummi peqqinnissaqarfitta

napparsimanera aammalu aningaasassaaleqinera maannakkut inuit inuunerinik qassinimmitaava naleqalerpa?

Ajuusaarnaraluartumik maannakkut **inuusuttorpassuit** suffeqaratik nunami maani inooqataapput. Uffalu sumiiffippassuarni assannik amigaateqartugut. Taamaammat inuusuttut immikkut qanoq iliuuseqarfigineqartariaqarput – nunatta inerisarneqarnissaanut peqataasinnaangortillugit.

Eqqaamassavarpulli assuariinnarlugit peqataatilernaviannginnatsigit. Eqqaamassavarpummi taamatut inissisimasoqarneranut inuiaqatigiittut tamatta akisussaaqataagatta. Taamaattumik suliffittaarnissaq imaluunniit ilinnialernissaq pillugu saaffigisartagaq Majoriaq suleqatigalugu inuusuttut taakku ujarneqartariaqarput, immikkullu aaqqissuussiffigalugit.

Utoqqartavut ataqqinarnerusumik qasuersertissinnaasariaqarpavut. Soraarninngornerminni aningaasanik tigusartagaat qaffaaffigineqarluinnartariaqarput, ajuusaarnaraluartumimmi tusarsaaleraluttuinnarpoq ilaasortavut utoqqalillutik qasuersaarusukkaluarlutik qasuersaarsinnaanngitsut akissaqannginnertik pissutigalugu. Tamanna pissusissamisoorsinnaangilaq.

Sumiiffiit ilaanni ilaasortatta **inissaaleqinerat** kipiluttunarpoq.

Meeqqat nukittuumik peqqinnartumillu peroriartortissagutsigit pingaaruteqarluinnarpoq angajoqqaavisa toqqissillutik akilersinnaasaminnik inissaqartinneqarnissaat. Tusaamanarpoq Danmarkimi inigisamut akiliutigineqartartoq akissarsiat annerpaamik 40 procenterisussaagaat. Immaqa nunatsinni appasinnerusariaqarpoq, aammami maani pisiassat Danmarkimi pisiassanit akisunerummata.

Kiisalu qineqqusaarnerup nalaani maani nunami napatitsisunut annertunerusumik oqariartortoqannginneranut tupigusuppunga:

Tassa ilaasortavut **aalisakkerivinni** sulinngippata nuna manna ingerlanneqarsinnaanngilaq. Taakkumi sulinngippata ilissi uangalu aningaasarsiassaqanngilagut. Taamaattumik aalisakkerivinni uagut nammineq suliffeqarfiutitsinni sulisut aningaasarsiaat aammattaaq

aaqqiivigineqarluinnartariaqarput – aammami aalisakkerivinni ilaatigut sulisussaaleqisoqartarmat.

Perorsaasut aningaasarsiaat politikkikkut akulerulluni qaffanneqarsinnaappata, taava suliffeqarfissuup inuiaqatigiittut pigisatta Royal Greenlandip ataatsimeersuarnerani piginnittut peqquneqartariaqarput aningaasanik immikkut sulisunut illuartitsisoqassasoq.

Naggataatigullu: Neriuppunga Inatsisartunut kommunalbestyrelsinullu qinikkavut tamarmik suleqatigiillutik inuiaqatigiit sapinngisamik atugarissaarnerulernissaat anguniarlugu suleqatigiissasut. Ilami ajuusaarnaraluatumik kalaaleqativut amerliartuinnarput **Danmarkimut nuuttartut,** maani nunatsinni atugassarititaasut naammaginagit.

Tamanna illuanut saaatinneqartariaqarpoq. Kalaaleqatitta Danmarkimut nuussimasut – „avalassimasut“ – uternissaat sulissutigisigu, atugassarititaasut maani nunatsinni aaqqiiviginngikkutsigit uternaviarunanngimmata.

Naggaterpiaatigut maani Covid-19-ip nalaani inuiaqatigiinnut kiffaartuussilluarsimasunut qujarusuppunga. Utoqqaat illuini sulisut, peqqinnissaqarfimmi sulisut, minnerunngitsumillu pisiniarfinni sulisut qamannga pisumik qutsavissaapput. Coronamut tatammutileruttortugut pisiniarfimmi sulisut suliinnarput, uagut inuiaqatigiinni nerisassaqarsinnaaniassagatta, taakkuami aamma tatammussimagaluarpata qanoq iliorsimassagaluarnerpugut. Imaallaammi paasivarput pisiniarfinni sulsiut inuiaqatigiinnut qanoq pingaaruteqartigisumik sullissisut. Taamaattumik aammattaaq taakkunani sulisut aningaasarsiaat qaffaaffigineqarluinnartariaqaraluarput.

Sulisartut ulluanni pilluaritsi!

Kilde
Manuskript tilsendt af taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
1. maj-tale, Fagbevægelsen, Kalaallisut Oqalugiaatit

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/jess-g-berthelsens-1-maj-tale-2021